

Asia: VN/23753/2021

Lausuntopyyntö sosiaalisen luoton uudistamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaalisen luoton uudistamisesta. Lausunto annetaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan sosiaalisesta luototuksesta annetun lain (1133/2002) muuttamista siten, että sosiaalisen luoton järjestämisestä tulisi hyvinvointialueen lakisäätötehtävä. Hyvinvointialueen olisi järjestettävä sosiaalista luototusta sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin alueella tarve edellyttäisi. Lisäksi hyvinvointialueen tulisi määritellä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet huomioiden, mitä sosiaalisesta luototuksesta annetussa laissa säädetäisiin. Esitykseen sisältyvät uusia säännöksiä, joiden mukaan sosiaaliseen luototukseen voitaisiin myöntää vapaakuukausia ja maksuvapautuksia laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Sosiaalinen luototus ja sen joustomahdollisuuksien positiiviset vaikutukset olisivat nähtävissä täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen vähenemisenä. Asiakkaiden mahdolliseen taloudelliseen syrjäytymiseen tai ylivelkaantumiseen sosiaalinen luototus ei tule olemaan vaikuttava interventio, vaan se edellyttää asiakkaan palvelutarpeen arviointia ja ohjausta muiden palveluiden piiriin, jolla mahdollistetaan henkilön ja perheen itsenäinen suoriutuminen. Sosiaalisen luoton lisäksi on olemassa muita velkojen järjestelykeinoja ja luotonmahdollisuuksia.

Lakiluonnoksessa sosiaalisen luoton hakijalle ja luotonsaajalle annettavasta taloudellisesta neuvonnasta ja ohjauksesta säänneltäisiin myös tarkemmin. Henkilökohtainen neuvottelu olisi liitettävä luotonhakijan hakuprosessiin, eikä vain hakijan pyyntöön. Taloudellisen arvion tekeminen edellyttää varsin laajaa taloudellista analyysia luotonsaajan kokonaistilanteesta.

Sosiaalisen luototuksen luottopääoman menoihin ehdotetaan valtion avustuksen myöntämistä. Varsinais-Suomen hyvinvointialue esittää, että valtiovallan tulee varmistaa riittävät taloudelliset resurssit palvelujen järjestämiseen, kehittämiseen ja toiminnan pääomittamiseen. Perusteltavaa on se, että valtionavustuksena turvattaisiin riittävä luottopääoma sosiaalista luototusta koskevan toiminnan käynnistämiseen. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen arvio tarvittavasta lainapääomasta suhteutettuna väestömäärään olisi 1 322 981 € (4,17 € / asukas).

Luototuksen järjestäminen on ollut tähän saakka kunnille vapaaehtoista. Ko. sosiaalihuollon palvelua järjestetään eri puolella Suomea hyvin eri tavoin. Erot liittyvät niin järjestämistapoihin, asiakastyön prosesseihin kuin teknisiin asioihin. Laki sosiaalisesta luototuksesta on ollut voimassa lähes 20 vuotta, jona aikana sosiaalinen luotto ei ole kehittynyt yhdenvertaisena palveluna. Jos sosiaalisesta luototuksesta tulee hyvinvointialueella lakisääteinen tehtävä, on ensiarvoisen tärkeää varmistaa se, että palvelun kriteerit ovat yhdenmukaiset kaikkien hyvinvointialueiden kesken, ja että hyvinvointialueet eivät tule olemaan keskenään eriarvoisessa asemassa. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen muodostavista kunnista ainoastaan Turun kaupungissa on sosiaalinen luototus käytössä.

Esitämme, että sosiaalinen luototuksen tehtävä osoitettaisiin hyvinvointialueiden sijasta oikeusaputoimistojen talous- ja velkaneuvontapalveluille 1.1.2023 alkaen. Sosiaalinen luototus muodostuisi laadukkaammaksi ja taloudellisesti tehokkaammaksi, mikäli tehtävä osoitettaisiin hyvinvointialueiden sijasta oikeusaputoimistojen talous- ja velkaneuvontapalveluille.

Toisena vaihtoehtona esitämme, että sosiaalinen luototus jatkuisi edelleen hyvinvointialueiden vapaaehtoisena tehtävänä 1.1.2023 alkaen.

Hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavalla pitäisi olla ajantasaista tietoa luototuksen kehittymisestä ja luototuksen yksiköllä pitäisi olla riittävät toimintaedellytykset palvelun järjestämiselle. Sosiaalisen luototuksen prosessin hallinta vaatii vahvaa sosiaalityön sekä talous-, rahoitus- ja velka-asioiden erityisosaamista sekä yhteisiä ohjelmia. Tämän aihealueen osaaminen löytyy talous- ja velkaneuvonnasta, josta sosiaalisen luototuksen asiakkaiden ajatellaankin ohjautuvan palvelun piiriin. Kyseiselle organisaatiolle on varattu rooli myös siinä, että sen tulisi osallistua velkaantuneiden hakijoiden luottopäätöksen valmisteluun.

Prosessi sisältää asiakkaan tapaamisia, hänen tilanteensa ja vaihtoehtojensa kartoittamista, asiakkaiden toimittamien liitteiden läpikäyntiä, selvitystyötä, varmistamista ja ohjeistamista. Esitetyssä prosessissa asiakas hakeutuisi talous- ja velkaneuvontaan, jossa tämän taloudellista tilannetta käytäisiin läpi. Tämän jälkeen asiakas ohjautuisi hyvinvointialueen sosiaalisen luototuksen yksikköön, jossa taloutta tarkasteltaisiin uudelleen. Mikäli luoton tarpeena olisi velkaantuminen, yhteydenpito talous- ja velkaneuvontaan tulisi jälleen ajankohtaiseksi.

Hyvinvointialueiden uudistusten valmistelussa on hyvin paljon tehtäviä, jonka vuoksi olisi myös perusteltavissa, että talous- ja velkaneuvonnalla olisi myös vapaammat resurssit mahdollisen

lakiuudistuksen muuttamiseksi toimiviksi käytännöiksi. Sosiaalisen luototuksen prosessissa hyvinvointialueen sosiaalityöntekijöitä on tärkeää ottaa yhteistyöhön mukaan huomioiden riittävästi sosiaalialan osaaminen sosiaalisessa luototuksessa.

Sosiaalisen luototuksen lakisääteinen järjestämisvelvoite hyvinvointialueella edellyttäisi yksityiskohtaista palvelu- ja toimintasuunnitelmaa, monipuolista lainaohjelmaa, yhteenlaskettua henkilöstön resurssitarvetta, jotta riittävä osaaminen ja palvelun keskittäminen voitaisiin turvata. Palvelun mahdollinen lakisääteisyys huomioiden keskitetty sosiaalisen luototuksen yksikkö olisi perusteltavissa. Sosiaalinen luototus tulisi siinä tapauksessa keskittää valtakunnallisesti yhteen paikkaan ja yksikköön, josta käsin hoidetaan kaikkien hyvinvointialueiden asiakkaiden hakemukset. Sosiaalisen luototuksen lakisääteinen palvelu edellyttää myös johtamisen ja kehittämisen panostusta julkisella sektorilla.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

Kauniskangas Katariina

Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Hankejohtaja, palvelujen järjestäminen